

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ
УКРАЇНИ**

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

**Кафедра естрадного та народного співу
ЛИТВИНЕНКО АЛІСА СЕРГІЇВНА**

**ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ
МАГІСТЕРСЬКОГО ТВОРЧОГО ПРОЄКТУ**

**на тему: «РОК І ПОП-МУЗИКА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ
СТОЛІТТЯ : ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ»**

на здобуття освітнього ступеня «магістр»

за другим (освітньо-професійним) рівнем вищої освіти

галузі знань: 02 Культура і мистецтво

спеціальності: 025 Музичне мистецтво

Теоретичне обґрунтування творчого мистецького проєкту

містить результати власних досліджень.

Використання ідей, результатів і текстів інших авторів

мають посилання на відповідне джерело

_____ Литвиненко Аліса Сергіївна

підпис здобувача

Творчий керівник: Захарова В.В., викладач

Науковий керівник: Теслер Т. М., старший викладач, кандидат
мистецтвознавства

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 МУЗИЧНА КУЛЬТУРА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ КІНЦЯ XX - ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ.....	8
1.1 Рок музика Великої Британії кінця XX — початку XXI століття.....	8
1.2 Популярна музика Великої Британії кінця XX — початку XXI століття.....	15
Висновки до Розділу 1.....	18
РОЗДІЛ 2 ТВОРЧА ПОСТАТЬ СТІНГА В МУЗИЧНІЙ КУЛЬТУРІ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ КІНЦЯ XX — ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ.....	19
2.1 Етапи становлення творчої постаті Стінга.....	19
2.2 Вплив творчої особистості Стінга на розвиток рок та поп-музики Великої Британії кінця XX — початку XXI століття.....	22
Висновки до Розділу 2.....	23
РОЗДІЛ 3 ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ВИКОНАВСЬКИЙ СТИЛЬ СТІНГА.....	24
3.1 Тематичне спрямування творчості Стінга: соціальний аспект.....	24
3.2 Основні риси виконавського стилю Стінга.....	25
3.3 Виконавський аналіз поп-композицій Стінга («Desert Rose», «Mad About You», «There Is No Rose Of Such Virtue», «Shape Of My Heart»): вокальні техніки та прийоми.....	28
Висновки до Розділу 3.....	31
ВИСНОВКИ.....	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	34

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми науково-дослідної роботи. Рок і поп-музика Великої Британії кінця XX — початку XXI століття представляє собою один з найбільших світових музичних феноменів, який бере початок своєї історії з англійської церковної музики та стародавньої і традиційної народної музики безпосередньо Англії, Шотландії, Північної Ірландії та Уельсу.

Набуваючи все більшого впливу наприкінці XX століття, рок та поп-музика Великої Британії досягла свого розквіту. Взаємовплив стилевих напрямків, які вже існували на теренах британської музичної культури зазначеної доби, утворював новітні жанри та стилі, які поступово розвивалися. Так, на зламі 70-х-80-х рр. XX ст. у Великій Британії сформувалася «нова хвиля» британського важкого металу, а початок 90-х рр. дав життя музично-культурологічному руху «бритпопу».

Однією з найяскравіших творчих постатей, яка здійснила колосальний вплив на становлення та розвиток світової музичної культури та музичної культури Великої Британії, зокрема, є британський музикант-мультиінструменталіст, співак та композитор Гордон Самнер (Стінг). Стінг сімнадцятиразовий лауреат премії «Греммі», володар «Золотого глобусу», премії «Еммі» та чотириразовий номінант на премію «Оскар» в категорії «Найкраща пісня».

Отже, **актуальність** теми науково-дослідної роботи обумовлена тим, що творчість британських виконавців здійснила потужний вплив на розвиток сучасної світової музичної культури та продовжує домінувати на світовій арені, проте в українському музикознавстві недостатньо досліджень, присвячених даному феномену, незважаючи на її поширеність та популярність, що обумовлює звернення науковців до дослідження та детального аналізу даного проблемного поля.

Зв'язок з науковими програмами, темами, планами. Науково-дослідна робота виконана на кафедрі естрадного та народного співу Харківської державної академії культури відповідно до базової наукової теми кафедри «Специфіка та тенденції сучасного естрадного вокального виконавства».

Мета дослідження — визначити вплив Гордона Самнера (Стінга) на становлення та розвиток рок та поп музики Великої Британії кінця XX — початку XXI століття.

Досягнення цієї мети потребує вирішення таких основних *завдань*:

- проаналізувати музичну культуру Великої Британії кінця XX — початку XXI століття;
- окреслити головні особливості рок музики Великої Британії кінця XX — початку XXI століття;
- охарактеризувати популярну музику Великої Британії кінця XX — початку XXI століття;
- встановити основні етапи становлення творчої постаті Стінга;
- визначити вплив творчої особистості Стінга на розвиток рок та поп музики Великої Британії кінця XX — початку XXI століття;
- визначити тематичне спрямування творчості Стінга в соціальному аспекті;
- окреслити основні риси індивідуального виконавського стилю Стінга;
- здійснити виконавський аналіз поп-композицій Стінга («Desert Rose», «Mad About You», «There Is No Rose Of Such Virtue», «Shape Of My Heart»): вокальні техніки та прийоми.

Об'єктом дослідження є рок і поп музика Великої Британії кінця XX — початку XXI століття.

Предметом дослідження є творча постать Гордона Самнера (Стінга).

Методологічну базу дослідження складає інтегративна методологія, яка базується на поєднанні фундаментальних загальнонаукових теоретичних та музикознавчих методів дослідження. Серед них:

- *історичний метод*, за допомогою якого проаналізовано процес становлення та розвитку музичної культури Великої Британії кінця XX — початку XXI століття; охарактеризовано рок та поп музику Великої Британії кінця XX — початку XXI століття;

- *біографічний метод* сприяв встановленню основних етапів становлення творчої постаті Гордона Самнера (Стінга);

- *культурологічний метод* визначає вплив Стінга на становлення та розвиток музичної культури Великої Британії кінця XX — початку XXI століття, зокрема на розвиток рок та поп музики;

- *контекстний метод*, який сприяв виявленню особливостей індивідуального виконавського стилю Стінга в контексті розвитку рок та поп музики Великої Британії кінця XX — початку XXI століття; також метод сприяв визначенню тематичного спрямування творчості Стінга в соціальному аспекті;

- *метод жанрового аналізу* дозволив визначити жанрову специфіку рок та поп музики Великої Британії кінця XX — початку XXI століття;

- *метод стильового аналізу* сприяв встановленню головних рис індивідуального виконавського стилю Стінга;

- *метод виконавського аналізу* визначає характерні риси та особливості індивідуального виконавського стилю Стінга; завдяки методу було здійснено розкриття вокально-технічної специфіки композицій Стінга («Desert Rose», «Mad About You», «There Is No Rose Of Such Virtue», «Shape Of My Heart»), встановлено набір вокальних прийомів та технік, які Стінг використовує в творчості.

Теоретичну базу науково-дослідної роботи складають праці провідних українських та зарубіжних науковців з проблем:

творчої постаті Стінга (Котубей О. [3], [6], Periale E. [8], Lucsombe B. [9]);

рок-музики ([4], Смородська М. [5]);

поп-музики (Смородська М. [5]);

індивідуального виконавського стилю (Катрич О. [2], Хмелюк М. [7]).

Наукова новизна науково-дослідної роботи полягає в тому, що:

вперше в українському музикознавстві:

- здійснено виконавський аналіз поп-композицій Стінга («Desert Rose», «Mad About You», «There Is No Rose Of Such Virtue», «Shape Of My Heart»): вокальні техніки та прийоми;

- визначено вплив творчої особистості Стінга на розвиток рок та поп музики Великої Британії кінця XX — початку XXI століття;

- визначено тематичне спрямування творчості Стінга в соціальному аспекті;

- окреслено основні риси індивідуального виконавського стилю Стінга;

уточнено:

- головні особливості рок музики Великої Британії кінця XX — початку XXI століття;

- головні особливості популярної музики Великої Британії кінця XX — початку XXI століття;

- основні етапи становлення творчої постаті Стінга;

отримали подальший розвиток:

- уявлення про музичну культуру Великої Британії кінця XX — початку XXI століття;

- уявлення про творчу постать Стінга.

Практичне значення. Результати науково-дослідної роботи можуть бути використані у музично-педагогічній та виконавській практиці (зокрема, в навчальних курсах «Історія світової музичної культури», «Музична культура XX ст.», «Семінар сучасної музики», «Естрадне мистецтво», «Масова культура у світовому культурному просторі», «Музичне мистецтво Нового часу», «Проблеми виконавського музикознавства», «Історія та теорія музичного виконавства» тощо), у лекційно-просвітницькій роботі, а також слугувати матеріалом для подальших досліджень з даної тематики.

Апробація дослідження. Науково-дослідна робота обговорювалася на засіданнях кафедри естрадного та народного співу Харківської державної академії культури. Матеріали та висновки науково-дослідної роботи були проголошені у доповіді на Міжнародній науково-теоретичній конференції молодих учених «Культура та інформаційне суспільство XXI століття» в Харківській державній академії культури, яка проходила 18-19 квітня 2024 р.

Публікації. За матеріалами проведеного дослідження були опубліковані тези «Особливості становлення та розвитку Гордона Самнера (Стінг) як унікального та оригінального виконавця» у збірнику матеріалів всеукраїнської науково-теоретичної конференції молодих учених (Харків, ХДАК, 2024).

Структура роботи. Науково-дослідна робота складається зі Вступу, трьох Розділів, 7 підрозділів, Висновків, Списку використаних джерел (9 позицій, з яких 2 іноземними мовами). Загальний обсяг науково-дослідної роботи – 35 сторінки, з них основного тексту 32 сторінки.

РОЗДІЛ 1

МУЗИЧНА КУЛЬТУРА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ КІНЦЯ XX - ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ

1.1 Рок музика Великої Британії кінця XX — початку XXI століття

«Рок - це не лише певна музична форма, а й загальний підхід або принцип музикування та організації художнього матеріалу, прагнення до подолання жанрових і видових меж» [5, с. 82].

В першій половині 1960-х рр. XX століття стали з'являтися гурти, які репрезентували нову форму танцювальної музики, так звану біт-музику. Одним з найвідоміших піджанрів біт-музики є мерсібіт (ранні роботи гурту «The Beatles») [4]. Так, саме «The Beatles» зі своїм синглом «I Want To Hold Your Hand» (укр. «Я хочу потиснути Вашу руку») змогли вперше потіснити в американських чартах американських виконавців, поклавши початок «британському вторгненню» [4].

Терміном «британське вторгнення» прийнято називати проникнення популярної британської музичної культури на територію США. «The Beatles» з успіху синглів яких і почався новий етап історії рок-музики, закріпили успіх «висадкою» на американський берег в лютому 1964 року [4].

«The Beatles» вже в ранні роки свого творчого шляху сприймалися аудиторією як принципово нове явище музичної культури, оскільки їм вдавалося поєднувати в своїй творчості надзвичайну музичну плідність і принципово новий імідж, де в гурті не домінує автор-виконавець, а перед нами постають четверо яскравих творчих особистостей, кожен з яких співає і здатний написати хіт. Шалена популярність гурту «The Beatles» охопила весь світ та поклала початок епохи «бітломанії».

«The Beatles» поклали початок розвитку рок музики Великої Британії, поступово набували популярності інші яскраві британські рок-гурти. Музична

культура Великої Британії стала на рейки розвитку, що дало поштовх для відкриття якісно нових музичних жанрів, які заграли своїм різнобарв'ям.

На межі 1965 та 1966 рр. в США народився новий музичний жанр — психоделічний рок. Передумовою виникнення жанру на теренах США стали музичні пошуки гаражних гуртів та активний розвиток фольклорного мистецтва [4]. У Великій Британії головною передумовою появи психоделічного року стало широке розповсюдження елементів індійської (рага) та іншої етнічної музики серед гуртів «британського вторгнення» [4].

Вперше індійські мотиви були використані британським рок-гуртом «The Yardbirds», а розвинені рок-гуртом «The Kinks». Вперше в своїх записах використовували індійський інструмент *sitaru* легендарний гурт «The Beatles», пісні яких і стали найвідомішим прикладом використання індійських мотивів у психоделічному року. Ранній британський психоделічний рок характеризується меншим впливом фольклору, на відміну від США, і розвивався в продовженні традиції британської рок-музики і поп-року. Також, варто зазначити, що психоделічному року Великої Британії не притаманна така виконавська риса, як імпровізація [4].

Британська рок музика характеризувалась цікавими новаторськими рішеннями в жанрі поп-року. Так, гурт «The Kinks» відступивши від жорсткого характеру звучання поступово перейшли до поп-рок музики зі значним впливом мюзик-холу за відсутності елементів психоделії, яка отримала назву брит-поп і відродилась у 1990-х рр [4]. Звучання гурту «The Beatles», в свою чергу, об'єднувало в собі елементи ранньої психоделії, брит-попу і біту. Навіть за таких умов аранжування не були строго прив'язані до складу гурту, який почав активно використовувати студійне оснащення. Роботи легендарного гурту стали еталонними зразками жанру поп-рок-музики [4]. «“The Beatles” випустили концептуальний альбом “Sgt. Pepper`s Lonely Hearts Club Band”, який став одним із найвпливовіших в історії рок-музики. <> Окрім елементів психоделії музиці гурту “The Beatles” були характерні своєрідні, нерідко фантасмагоричні

тексти [4]. Найзнаковішим британським психоделічним гуртом став «Pink Floyd».

1967 р. традиційно вважається найкращим роком в історії рок музики, оскільки саме в цей рік були створені найуспішніші твори в жанрах поп-року, психоделічного року, брит-попу, блюз-року, що дало поштовх до розвитку раннього музичного андеграунду. Варто зазначити, що в рок-музиці 60-х рр. XX століття, яскраво виражені тенденції до збільшення її ролі в суспільстві, оскільки рок музика стає не лише засобом, але й феноменом контркультури [4].

Велика кількість гуртів, які мали безпосереднє відношення до «британського вторгнення» до кінця 60-х рр. XX ст. припинили активну творчу діяльність або ж до них було втрачено інтерес аудиторії, проте найзнаковіші рок-гурти продовжували розвиватися. Свої найкращі композиції в жанрі Р`n`В записав наприкінці десятиліття гурт «The Rolling Stones». Ранній павер-поп гурту «The Who» відійшов від канонів прото-панка і записав одну з перших легендарних рок-опер «Tommy». Також активно розвивалися рок-гурти «The Kinks» та «The Pretty Things». «The Beatles» розпалися у 1969 році, після запису декількох значних для британської музичної поп-рок культури платівок [4]. Поява рок-опери як синтетичного жанру дала поштовх до творчих пошуків та сміливих експериментів, патетичності та масштабності нових стилів. Виникли ідеї так званого «космічного року», основними рисами якого стало використання симфонічної музики, монументальність металу, химерність важкого глему.

«У 1969 році з'являються перші представники нових рок-жанрів, а саме хеві-металу, арт-року (прогресивного року) та глем-року. Саме появу і розквіт цих жанрів можна вважати закінченням епохи 1960-х у рок-музиці і початком 1970-х» [4].

Так, 1970-ті роки ознаменувалися відходом року від «легкої» музики. Поряд із тим, у зазначений період рок-музика активно «вбирає» нові пласти

культури [5, с. 82-83], брит-поп, поп-рок та фолк-рок поступаються новим рок-жанрам або зазнають суттєвих змін.

До початку 70-х рр. XX століття, жанр рок-музики не доцільно було відносити до молодіжної культури, оскільки від появи рок-н-ролу пройшло понад двадцять років. Отже, рок-культура ознаменувалася появою двох вікових рівнів: дорослий рок «Adult oriented Rock» та «Teenager rock». Також, існує великий пласт рок-музики, призначений для представників зовсім молодого покоління - так званий «Bubble gum rock» [5, с. 83].

Складним переломним періодом для рок-музики виявилась середина 70-х рр. XX ст. Перш за все, це пов'язано з втратою молоддю нового покоління від 1966 р. інтересу до раніше створених концепцій музичного мистецтва. Медіа, які визнавались показником певних інтересів громадськості мало уваги приділяли творчому доробку «серйозних» рок-гуртів [5, с. 83]. Так, «протести, що виражав фолк-рок, глибина і масштабність, характерні для арт-року, новації, запропоновані техно-роком, бурхливий натиск хард-року, соціально загострені проблеми, які піднімались на той час у музиці соул і фанк – усе це згодом стало відходити на задній план» [5, с. 83].

Така тенденція дає можливість припустити, що населення, у своїй переважній більшості, було втомлене від висвітлення в музиці серйозної проблематики, і потребувало простоти, а може, навіть - скандальності. На формування музичних уподобань аудиторії середини 1970-х рр. здійснила значний вплив низка соціальних факторів [5, с. 83].

Нова генерація підлітків включала представників званого «втраченого» післявоєнного покоління (lost generation) і beat generation («розбитого покоління»), які сповідували культуру рок-н-ролу, який врешті став «музикою батьків» [5, с. 83-84].

«У зв'язку з подорослішанням покоління хіпі, цей рух зійшов нанівець. Змінилась самосвідомість й прихильників прогресив-року та мерсі-біта. Це призвело до поступового зникнення з хіт-парадів найцікавіших та

найпрогресивніших рок-груп. На противагу до цього, в зазначений період гігантських масштабів набуває концертна діяльність комерційних стадіонних «зірок» [5, с. 84].

Новим феноменом музичної культури стає Stadium rock («стадіонний рок»). «Його пов'язують з використанням масштабних спортивних споруд та колосальними грошовими прибутками, які отримують виконавці та продюсери. Такі умови посприяли розквіту естетики театралізованих різновидів хард-року з відтінком естради, так званих глем- і гліттер-року, для яких характерні ефектні аранжування і гранична екзальтація виконання, спрощена мелодична композиція, чітко виділений рефрен, акцент на клавішні і гітару. Виконавці створювали неабиякий епатаж за допомогою специфічного макіяжу, немислимих сценічних костюмів з використанням біжутерії тощо» [5, с. 84]. Серед яскравих виконавців цього стильового напрямку варто зазначити британські гурти «Ті Рекс» («T. Rex») та «Слейд» («Slade»). Виконавці, творчість яких була репрезентована зазначеними стилями, повною мірою втратили зв'язок з тим середовищем, з якого вони виникли. Колосальні прибутки, які отримували артисти та їхня популярність посприяли їх ізоляції від широких верств населення та знедоволеної молоді [5, с. 84].

Слід звернути увагу на арт-рок, який також зайняв своє місце в культурі другої половини XX століття. Арт-рок займає проміжне місце між «формами раннього року, які ще не мали сформованого стилю, пов'язаний з архетипом пісенного жанру, і стильовим мисленням європейської традиції» [5, с. 85]. Стильові методи артроку можна узагальнити наступним чином: «фантазія або вільне відтворення стилю, варіація стилю, стилізація, імітація» [5, с. 85].

Так, 1970-ті рр. визначаються злетами і падіннями музичної рок-культури. Проте від середини 1970-х рр. почали формування та розвиток якісно нові різновиди року, які викликали зацікавленість аудиторії. Комерційний успіх мали такі жанри, як хард-рок, арт-рок і глем-рок. Наприкінці 1960-х рр. музиканти на ґрунті жанру блюз-рок намагалися створити «важку» гітарну музику, заклавши,

головні засади хард-року. Варто зазначити, що у світовій практиці поняття «метал» містить в собі гітарну музику, характерну для 1960-х рр. (наприклад, ритм-енд-блюз), що не завжди спів падає з загальноприйнятими поняттями [5, с. 89].

Серед головних представників жанру хард-рок в 1960-х рр. є британські гурти «The Kinks», «The Who», «The Yardbirds», «Cream». Важливу роль в становленні та розвитку жанру хард-рок зіграли представники гаражного року, які підхопили ідею «важкого» гітарного звучання [4]. Характерними рисами хард-року є «важкий» гітарний риф у вигляді короткої музичної фрази, яка повторюється та підтримує ритм-секцію, електрогітара як основний інструмент жанру, довгі сольні гітарні партії.

«Першим виходом у світ музики в стилі хард-рок прийнято вважати 1969 рік, з появою дебютного альбому групи «Led Zeppelin». У своїй творчості група остаточно вийшла за межі важкого блюзу й вивела таку музику на новий рівень. Важливо, що характерною рисою цієї групи (на відміну від представників панк-рока) була висока виконавська майстерність. Гітара і бас відрізнялись високою віртуозністю, вокал – драматичністю. Іншим найяскравішим представником цього жанру стала група «Black Sabbath». Надалі вона вплинула на формування дум-метала (doom metal) та альтернативного року (alternative rock) 1980-х років, а також хеві-метала (heavy metal) та стонер-року (stoner rock)» [5, с. 89], оскільки музика «Black Sabbath» відрізняється похмурими, тягучими рифами та «інфернальною» тематикою текстів.

Одним з перших яскравих представників жанру хард-рок визнається британський гурт «Deer Purple», який розпочав свій творчий шлях в жанрі психоделії, який в 1970-х рр. змінився хард-роком з віртуозними гітарними й клавішними соло, характерними для прог-року елементами класичної гармонії та впливом блюзу [4].

«Поява у 1980-х роках пост-панку та панк-року, й далі – альтернативного року провела чітку межу між поп-музикою та роком» [5, с. 89].

«Середина 1980-х років ознаменувалась майже повним зникненням хард-року, і його трансформацією у хард-енд-хеві. Так, відомі групи, які творили у стилі хард-рок (Judas Priest) модернізували свій музичний репертуар у відповідності з сучасними віяннями хеві-метала 1980-х років, продовжуючи існувати й надалі. Одними із самих відомих груп у стилі хевіметал стали Judas Priest, Iron Maiden та ін. Наприкінці 1980-х років почали з'являтися записи, що являли собою синтез рок- та етно-музики (world music), з яскравими представниками цього напрямку – Пітером Гебріелом (Peter Brian Gabriel)» [5, с. 89-90].

Пост-панк став провідним напрямом рок-музики у Великій Британії до початку 1980-х рр. та поступово посів місце міжнародного феномену, чому посприяли нові альбоми пост-панк-гуртів «першої хвилі» та комерційно орієнтовані нові виконавці жанру (наприклад, британсько-американський рок-музикант Біллі Айдол). В протиставлення «мейнстримовому» пост-панку, деякі гурти прагнули експериментів зі звучанням. Так, гурт «Killing Joke» грали на основі пост-панкової ритміки більш жорстку, важку та еkleктичну, в порівнянні з традиційним пост-панком, музику, котра великою мірою вплинула на становлення та розвиток як альтернативного року, так і нью-метала 1990-х рр. Британський рок-гурт «New Model Army» використовував елементи R'n'B та фольк-року, а «The Teardrop Explodes» риси фанку. Ряд гуртів відштовхувались від ідей, закладених основоположниками жанру «Killing Joke», відповідно, грали пост-панк з використанням електронних інструментів: або легкий, наближений до електропопу, або важкий, на межі з індастріалом [4].

Початок 1990-х рр. характеризується поступовим згасанням популярності жанрів метала. В подальшому метал продовжував свій розвиток у змішаних та авангардних стилях [5, с. 90].

«Коли йдеться про рок-музику 2000-х років, необхідно зауважити, що в перше десятиліття XXI століття у рок-музиці не виникло жодного нового явища. Проте цей період характеризується розвитком уже наявних рок-

напрямів, серед яких альтернативний рок, бріт-поп, пост-панк. Нового розвитку зазнав прогресив-рок. Так, на початку ХХІ століття цей жанр набув популярності періоду 1970-х років» [5, с. 91].

«Слід зауважити, що цей період характеризується активною роботою рок-музикантів, пік популярності яких приходився на період 70–90-х рр. ХХ ст. Так, до рок-виконавців, які записали нові альбоми, належать Пол Маккартні, Ерік Клептона, Род Стюарт, Оззі Осборн <...>, які залишили свій слід у музиці 2000 років» [5, с. 91].

1.2 Популярна музика Великої Британії кінця ХХ — початку ХХІ століття

Популярна музика Великої Британії визнається одним з найпотужніших пластів світової музичної культури, який зазнав значного впливу музичної культури США, що, в свою чергу, дало початок становленню та розвитку британської музики, зокрема власних музичних стилів та напрямків. Велика Британія нараховує велику кількість популярних виконавців, які вплинули на сучасну світову популярну музичну культуру.

Впродовж ХХ століття переживали своє становлення та розвиток такі музичні жанри як фольк, джаз, реп/хіп-хоп, поп та рок, які заповнили терени британської музичної культури. Вплив Великої Британії на популярну музику здійснювався неспіврозмірно масштабам держави через її лінгвістичні та культурні зв'язки з країнами США, Австралія, Південна Африка та Канада.

В першій половині ХХ століття музична поп-культура США домінувала серед молодих виконавців, які створювали власні версії композицій в жанрі рок-н-рол у 1950-х рр. Проте з 1960-х рр. внаслідок «Британського вторгнення», яке розпочалося з успіху композиції «I Want To Hold Your Hand» гурту «The Beatles», британським виконавцям вдалося закріпити за собою провідне місце у світовій музичній поп та рок-культурі.

«Британське вторгнення» дало поштовх до британсько-американської музичної співпраці та поклало початок взаємозбагачення популярних та рок жанрів, яке призводило до появи якісно нових музичних рухів.

Популярні жанри, які виникли та набули широкого розповсюдження у Великій Британії є ейсид-джаз (кислотний джаз), трип-хоп, драм-енд-бейз, грайм, бритпоп, індастріал та дабстеп.

Розглянемо кожний музичний напрямок популярної музики більш детально.

Ейсид-джаз є музичним стильовим напрямком, який поєднує елементи джазу, фанку 1970-х рр. та танцювальної музики 1990-х рр. або хіп-хопу. Кислотний джаз не є джазом у його класичному розумінні та не передбачає опанування мистецтва імпровізації, проте головними характерними рисами є активне залучення електроніки з використанням семплів старих записів джазових та фанк-композицій або новітні синтезовані звучання.

Трип-хоп або давнтемпо відомий як жанр, який виник на початку 90-х рр. XX ст. у Великій Британії. Характерними рисами трип-хопу визнаються психоделічне поєднання хіп-хопу та електроніки, що супроводжується повільним темпом. Такий симбіоз створює особливу атмосферу звучання. Нерідко трип-хоп включає в себе елементи джазу, соулу, фанку, регі, дабу, R&B тощо, а також семпли саундтреків до кінофільмів. Стильовий напрям виник як експериментальна варіація брейкбіту (різновид електронної музики) на брістольській музичній сцені межі 1980-х та 1990-х рр. Музична естетика стилю передбачає важкий басовий барабанний біт з переважним використанням уповільнених зразків брейкбіту, що надає більш психоделічного та мейнстрімного відчуття. Вокал у трип-хопі переважно жіночий і має характеристики різних вокальних манер. Трип-хоп відомий своїм меланхолійним звучанням, що частково може бути пов'язано з натхненням постпанком.

Драм-енд-бейз є напрямком електронної музики 1990-х рр. Стильовий напрямок став відгалуженням від break dance (танцювального стилю). Основними рисами є брейкбїт (визначальна риса), швидкий темп (160-180 bpm), синкопованою партією ударних інструментів та глибоким звучанням басу.

Грайм — музичний жанр, який виник на початку ХХІ столїття та поєднав елементи герїджу та дабстепу. На відміну від драм-енд-бейзу, де брейкбїт є визначальною рисою музичного напрямку, брейкбїт в греймі характеризується мінімальним звучанням малих барабанів. Темп жанру переважно 138 bpm, використовуються «консольні» звуки та глухі басы. Атмосфера грайм-композицій агресивного характеру.

Назва бритпопу говорить сама за себе. *Бритпоп* є британським музично-культурологічним рухом середини 90-х рр. ХХ столїття, який став визначальним у зародженні та становленні популярної музичної культури Великої Британії. Музичний стильовий напрямок підкреслював певну «британськість» та зайняв місце антиподу ліричним темам американського альтернативного рок-жанру гранж та британського рок-жанру шугейзинг. Музикознавці розглядають бритпоп в більшій мірі як культурологічний феномен, аніж музичний стиль або жанр. Передумовою для цього став взаємовплив різних музичних традицій та згрупування музичними гуртами під назвою «бритпоп» елементів британської поп-музики 60-х рр. ХХ ст., глем-року, панк-року 70-х рр. ХХ ст., інді-попу 80-х рр. ХХ ст.

Індастріал є музичним напрямком, який відрізняється яскраво вираженою експериментальністю електронної музики й особливою естетикою механічних та інших промислових звуків.

Дабстен — це жанр музики, який виник на початку ХХІ столїття в південній частині Лондону як одне з відгалужень герїджа (жанр урбаністичної електронної музики). Звучання дабстепу є доволі специфічним та характеризується темпом у 138 bpm з домінуванням низькочастотного басу та розрідженим, фоновим брейкбїтом.

Висновки до Розділу 1

1. Рок-музика є узагальненою назвою стильових напрямків популярної музики кінця XX століття, які походять від рок-н-ролу та R'n'B. Тематичне спрямування рок-музики варіюється від побутової соціальної проблематики до глибоких та філософських змістів. Рок-музика протиставляється поп-музиці, проте варто зазначити, що окремі стильові напрямки межують між рок та поп жанрами. Велика Британія є одним з основних центрів становлення та розвитку рок-музики кінця XX — початку XXI століття.

2. Кінець XXI століття ознаменувався для популярної музичної культури Великої Британії появою якісно нових музичних стильових напрямків, які утворилися завдяки симбіозу вже існуючих стилів. Цікавими стильовими напрямками, які виникли на зламі XX та XXI століть у Великій Британії, є ейсид-джаз (кислотний джаз), трип-хоп, драм-енд-бейз, грайм, бритпоп, індастріал та дабстеп.

РОЗДІЛ 2

ТВОРЧА ПОСТАТЬ СТІНГА В МУЗИЧНІЙ КУЛЬТУРІ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ КІНЦЯ ХХ — ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

2.1 Етапи становлення творчої постаті Стінга

Гордон Метью Томас Самнер (Стінг) є відомим британським музикантом-мультиінструменталістом, співаком, автором пісень, громадським діячем та філантропом.

Вперше Стінг познайомився з музикою у віці десяти років, а першим музичним інструментом співака стала гітара, подарована його дядьком. За словами Стінга, великий вплив на його творчий шлях здійснив американський гітарист-віртуоз, співак та композитор Джимі Хендрикс.

Творча кар'єра Стінга розпочалася з місцевого джазового колективу «Newcastle Big Band», де співак отримав великий багаж знань та досвіду в якості басиста та співака (в меншій мірі). Згодом виконавець перейшов до джазового гурту «Phoenix Jazzmen». Джаз здійснив потужний вплив на вектор творчості Стінга, проте не став визначальним у виборі стилю, в якому працює співак.

Паралельно з роботою у вищезазначених джазових колективах, Стінг організував свій перший гурт «Last Exit», завдяки якому йому вдалося здобути успіху в рідному місті. Так, композиція «I Burn for You», яку виконавець присвятив своїй майбутній дружині, дозволила гурту потрапити до Лондону на студію звукозапису.

Псевдонім Стінг в перекладі з англійської мови - «жало», який співак отримав, оскільки мав звичку носити смугастий чорно-жовтий джемпер. За словами Стінга, всі вважали, що він схожий на бджолу. Псевдонім став невід'ємною частиною особистості Стінга як в творчій площині, так і в житті. В 1985 р. В документальному альбомі, присвяченому альбому «Bring on the Night»

співак сказав такі слова: «Мої діти кличуть мене Стінгом, мати кличе Стінгом, хто такий цей Гордон?» [8]. В 2011 р. Стінг висловився з цього приводу в інтерв'ю американському щотижневому журналу «Time»: «Мене ніколи не називали Гордоном. Ви можете крикнути «Гордон» на вулиці, та я просто пройду повз» [9]. Цікавим також є факт, що під псевдонімом Стінг вступає не лише Гордон Самнер, а й американський рестлер Стів Борден, який володіє цим ім'ям в США.

У 1977 році американський барабанщик Стюарт Коупленд помітив Стінга та переконав його грати в рок-жанрі. В цьому ж році музиканти Енді Саммерс та Стінг створили музичний гурт «The Police». За словами Е. Саммерса, колосальний вплив на творчість гурту здійснив гурт «The Beatles», яку Стінг вважав найкращим гуртом всіх часів [6].

Сольна кар'єра Стінга також склалася успішно. Дебютний альбом співака з елементами джазу «The Dream of the Blue Turtles» отримав звання платинового, альбом «Soul Cages» (1991), запис якого збігся з втратою батьків та «Ten Summoner's Tales», який репрезентував «зрілий» творчий етап Стінга як композитора [6].

У 1987 р. після туру Blue Turtles співак записує альбом «Nothing Like the Sun», назва якого була натхненна рядком із сонета Шекспіра. Альбом був записаний разом з Марсалісом та гітаристом гурту «The Police» Енді Саммерсом, участь також брали Ерік Клептон і Марк Нопфлер. Альбом вийшов восени 1987 року і стрімко потрапив на перші сходинки хіт-парадів всього світу [6].

У 1991 році Стінг випускає автобіографічний альбом «The Soul Cages», сингл якого «All This Time» зайняв п'яту сходинку у списку 100 найкращих пісень за версією журналу Billboard. Альбом «Ten Summoner's Tales» продовжує триматися на перших сходинках завдяки хітам «If I Ever Lose My Faith In You» та «Fields Of Gold» [6].

У 1993 році композиція «All For Love», записана з Браяном Адамсом та Родом Стюартом очолила чарти США, згодом сягає другої сходинки чартів Великої Британії [6].

Збірник «Fields Of Gold» свідчить про те, що Стінг є одним із найталановитіших авторів другої британської «нової хвилі». Окрім відомих хітів, в альбом також були включені дві нові пісні «When We Dance» та «This Cowboy Song» [6].

Одноійменна композиція альбому «Brand New Day» стала хітом та посіла тринадцяту сходинку в британських чартах. Альбом здобув успіх в США та отримав дві премії «Греммі» [6].

У 2010-2011 рр. Стінг здійснив світовий тур під назвою Symphonicity Tour на підтримку альбому «Symphonicities» (арт-рок). В концертну програму увійшли найкращі хіти з альбому, виконані музикантом у супроводі Королівського філармонічного оркестру. Стінг переосмислив деякі з його відомих пісень та виконав їх у формі класичних симфонічних композицій [6].

Наприкінці травня 2013 року, на офіційному сайті Стінга було оголошено запис нового альбому «The Last Ship». Альбом став першою студійною роботою за останні десять років [6].

28 серпня 2015 року вийшов сингл «Stolen Car», який став спільним з французькою співачкою Мілен Фармер творчим проєктом. М. Фармер, в свою чергу, включила композицію в свій альбом «Interstellaires» [6].

В липні 2016 року Стінг оголосив про вихід нового рок-альбому «57th & 9th», названого на честь двох вулиць, які перетинаються дорогою до студії звукозапису, якою ходить співак [6].

2.2 Вплив творчої особистості Стінга на розвиток рок та поп-музики Великої Британії кінця XX — початку XXI століття

Гордон Самнер (Стінг) здійснив колосальний вплив на становлення та розвиток світової музичної культури та музичної культури Великої Британії, зокрема, про що свідчить велика кількість нагород, наданих артисту в результаті його творчої діяльності та активної громадянської позиції.

Стінг є сімнадцятиразовим лауреатом премії «Греммі» (музична нагорода американської Академії звукозапису), володарем «Золотого глобусу» (американська кінопремія, яку присуджує Голлівудська асоціація іноземної преси), лауреатом Brit Awards (щорічна премія Британської фонографічної індустрії в царині поп-музики), премії «Еммі» (американська телевізійна нагорода) та чотириразовим номінантом на премію «Оскар» в категорії «Найкраща пісня».

На Алеї слави у Голлівуді є зірка, присвячена музиканту. 2002 року Стінг став членом Зали слави піснярів, яка покликана відзначати авторів пісень, що здобувають популярності у США, а також перспективних молодих талантів [6].

У 2003 році виконавець потрапив до Залу слави рок-н-ролу, як один з найвідоміших та найвпливовіших діячів епохи рок-н-ролу та особистість, яка зробила значний внесок у розвиток музичної індустрії. В цьому ж році Стінга було присвоєно звання Командора Ордена Британської імперії [6].

У 2007 році Стінг отримав Кавалера Ордена Мистецтв та літератури Франції з метою винагороди осіб, які відзначилися своїми досягненнями в художній або літературній галузі або вкладом, який вони внесли у поширення мистецтва та літератури Франції і світу [6].

У 2014 році отримав Нагороду Кеннеді-центру за «Видатні досягнення в мистецтві» [6].

Висновки до Розділу 2

1. Творчий шлях Гордона Самнера (Стінга) розпочався ще у дитинстві, а музика супроводжує співака все життя. Стінг розпочав творчу кар'єру у складі гурту «The Police», а вже у 1984 році розпочав працювати сольно. Творчість співака супроводжувалася як злетами, так і падіннями, що не завадило йому стати одним з найуспішніших та найвпливовіших виконавців сучасності.

2. Стінг здійснив потужний вплив на становлення та розвиток рок та поп-музики Великої Британії кінця XX — початку XXI століття. Про це свідчить присвоєння виконавцю великої кількості престижних премій та нагород.

РОЗДІЛ 3

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ВИКОНАВСЬКИЙ СТИЛЬ СТІНГА

3.1 Тематичне спрямування творчості Стінга: соціальний аспект

Гордон Самнер (Стінг) є активним громадським діячем, що неодмінно має відображення у творчому доробку виконавця. Композиції Стінга відтворюють соціокультурні, політичні та інші суспільно значущі процеси, які відбуваються в світі.

Композиція «Russians» з альбому «The Dream of the Blue Turtles», яка стала синглом, була написана в період Холодної війни у 1985 році. Пісня відображає побоювання Стінга здійснення ядерних ударів і висловлює сподівання, що «росіяни теж люблять своїх дітей», що допоможе стримати світ від страшної війни. В композиції співак використав мелодію «Романсу» із сюїти «Поручик Кіже» Сергія Прокоф'єва [6]. Так, 6 березня 2022 року під час російського вторгнення в Україну Стінг знову виконав композицію, основною темою якої стало використання ядерної зброї, адже, на думку виконавця, на сьогодні пісня знову набула актуальності. Стінг сказав: «Я рідко співав цю пісню впродовж багатьох років з моменту її написання, оскільки подумати не міг, що вона знову набуде актуальності. Проте у світлі кривавого та жахливо хибного рішення однієї людини вторгнутися до мирного, незагрозливого сусіда, пісня знову стає заклик до людства. Для хоробрих українців, які борються проти жорстокої тиранії, а також багатьох росіян, які протестують проти цього та обурюються, попри загрозу арешту й ув'язнення — ми, всі ми любимо своїх дітей. Зупиніть війну» [3]. Відтак Стінг заявив, що незабаром після перевипуску композиції «Russians» весь прибуток буде переданий волонтерському центру Help Ukraine Center, метою якого є зібрати гуманітарну та медичну допомогу для українців [6].

Особливу популярність отримала композиція «They Dance Alone (Gueca Solo)», написана Стінгом на згадку про жертв репресій у Чилі. Так, у 1988 році музикант розпочинає підтримку діяльності організації «Amnesty International», а також піклується про долю бразильських лісів й індіанців, які мешкають там, що також відображується в творчості співака [6].

Теракти 11 вересня 2001 року, які здійснили 19 екстремістів з «Аль-Каїди», глибоко вплинули на світогляд Стінга і на вектор його творчості, зокрема: «Мені довелося серйозно замислитися над тим, про що я, як музикант, повинен писати. Я не хотів прямо говорити про ситуацію, яка виникла, однак зараз, коли я озираюсь на ті пісні, написані відтоді, їх поєднує спільний настрій. Я думаю, що з людьми відбувається щось спільне, всі ми, незалежно від національності або віросповідання пов'язані однією енергією, що тримає разом наш світ» [6]. Назву енергії, яку мав на увазі Стінг, співак висвітлив у заголовку свого нового альбому «Sacred Love» (укр. «Священна любов»). Записаний у 2003 році альбом несе в собі відбиток світових подій, які відбувалися на той період часу. Тексти Стінга торкаються теми війни, релігії, розуміння і нерозуміння. Проте основною темою альбому стала тема кохання. Пісня «Send Your Love» з альбому принесла Стінгу чергову номінацію на премію «Греммі» [6].

25 серпня 2021 року було оголошено вихід альбому під назвою «The Bridge», згодом вийшла перший сингл альбому «If It's Love». Стінг написав композиції в стилі поп-рок. Стінг казав: «Я написав ці композиції в рік глобальної пандемії, особистих втрат, розставань, зривів, ізоляції та надзвичайних соціальних та політичних потрясінь» [6].

3.2 Основні риси виконавського стилю Стінга

«Індивідуальний виконавський стиль – характерна для певного виконавця сукупність виразних виконавських засобів, індивідуальних виконавських

прийомів у взаємозв'язку з його пізнавальною, емоційно-вольовою і духовною активністю, яка корелюється з проявом властивостей певного темпераменту виконавця та проявляється у неповторній індивідуальній манері гри крізь призму особистісного мислення» [7, с. 166].

У дослідженні О. Катрич зазначає: «Індивідуальний стиль музиканта-виконавця – це система виразових засобів, що відповідає специфічності його світогляду, яка зберігає цілісність та функціонує у якості опорного фактору переінтонування різноманітних композиторських стилів» [2, с. 9]. Так, творча особистість виконавця, зокрема співака, відіграє провідну роль в репрезентації художнього музичного твору. Крізь призму індивідуального, унікального сприйняття задуму автора та особисту інтерпретацію, виконавець вибудовує свій неповторний стиль [7, с. 166].

Так, основними виразовими засобами вокаліста, які відображують його індивідуальний виконавський стиль, є вокальні техніки та прийоми.

Розглянемо основні виразові засоби, які застосовує у своїй творчій діяльності Стінг.

Одним з найрозповсюдженіших у виконанні Стінга вокальних прийомів є *субтон*. Спершу субтон визначався як «прийом приглушеної, як би здавленої гри на саксофоні, у вокалі - прийом співу з придыхом. Надає звучанню чуттєвість і використовується переважно «в мелодіях ліричного і сумного настрою» [5]. М. М. Смородська відносить субтон до розщеплення, оскільки один дихальний потік розщеплюється на два: на чистий звук та шум, у даному випадку повітряний потік. М. М. Смородська також відносить субтон до тембрового прийому соула і зазначає, що «специфіка субтону полягає в тому, щоб виконати окремі фрази пошепки чи ніби впівголоса. Такий прийом використовується з певною естетичною метою: надати певного смислового навантаження окремим фразам пісні; виразити за допомогою вокалу такі емоції, як хвилювання, туга, біль, скорбота тощо» [5, с. 38]. Методика EVT взагалі не оперує таким поняттям як субтональний звук. В арсеналі методики надається

поняття «фальцет». Фальцет або повітряний звук в класичному розумінні звучить у верхній теситурі, а субтон — в нижній. За методикою EVT фальцет звучить по всьому діапазону голосу. В будь-якому випадку Стінг використовує чистий звук в поєднанні з повітряним потоком як на верхніх нотах, так і на нижніх, що передає особливу атмосферу композиції, ліричний настрій, спокій та виваженість.

Однією з вокальних технік, яку застосовує Стінг у виконанні пісень, проте не є домінуючою є твенг (англ. «twang» - дзвін). Назва каже сама за себе, що твенг, як вокальний прийом, допомагає досягти гучного та дзвінкого звучання без домішок повітря. Варто зазначити, що індивідуальний виконавський стиль Стінга характеризується використанням співаком твенгу саме як вокального прийому та не є вокальною якістю голосу. Твенг може прозвучати впродовж композиції декілька разів та виконавець не прагне дзвінкості та яскравості голосу в загальних рисах.

Характерним, проте не домінуючим в творчості Стінга є застосування техніки розщеплення. «Розщеплення — прийом співу, при якому до чистого звуку домішується певна частка іншого звуку, нерідко представляє з себе немузичний звук, тобто шум. Один дихальний потік як би розщеплюється на два» [5, с. 137].

Стінгу також притаманне задіювання таких голосових структур, як низьке положення кореня язика, високе або середнє положення м'якого піднебіння, різноманітні режими роботи голосових складок від товстого до жорсткого змикання.

Головною особливістю виконавського стилю Стінга є розташування голосових структур таким чином, щоб звук резонував в твердому піднебінні та грудній порожнині (грудний звук), що слугує компенсацією використання твенгу. Саме таким чином досягається щільне та яскраве звучання, яке підкреслює «оксамитовий» тембр голосу виконавця.

3.3 Виконавський аналіз поп-композицій Стінга («Desert Rose», «Mad About You», «There Is No Rose Of Such Virtue», «Shape Of My Heart»): вокальні техніки та прийоми

В творчому доробку Стінга велика кількість поп-композицій, які стали його візитівкою та, в яких співак застосовує набір цікавих вокальних технік та прийомів.

Композиція «*Desert Rose*» («Троянда пустелі») з альбому «*Brand New Day*», написана в жанрах поп-рок, синті-поп та етника. Пісня увібрала елементи синті-попу завдяки використанню синтетичних звуків, коли синтезатори не імітують звучання справжніх інструментів, а виробляють штучний якісно новий звук, та завдяки багаторазовому повторенню певних музичних структурних елементів. Елементи етника передає алжирський виконавець раї Шеба Мамі.

Під час написання «*Desert Rose*» Стінг надихався романом «Дюна» американського письменника-фантаста Френка Герберта. Певним поштовхом послугувало те, що Стінг зіграв одного з персонажів роману в екранізації 1984 року.

Співак зазначив, що композиція «*Desert Rose*» оспівує тугу любовну, філософську, болісну, очікування дива.

Пісня «*Desert Rose*» увійшла в топ-20 UK Singles Chart, де посіла 15 сходинку та 17 сходинку в Billboard Hot 100. Особливого успіху композиція здобула в країнах Швейцарії та Італії.

Стінг в композиції «*Desert Rose*» демонструє «оксамитове» звучання голосу, яке характеризується шириною, легкістю, гнучкістю та щільністю. Ширина звуку досягається за допомогою низького положення кореня язика на голосних звуках, що компенсується середнім положенням м'якого піднебіння. Така конфігурація голосових структур робить звук відкритим та провокує його резонування в твердому піднебінні. Назалізація відсутня, що надає звуку «матовості», меншого ступеня дзвінкості, проте резонування звуку в твердому

піднебінні дозволяє голосу лунати більш насичено та динамічно. Гнучкість гортані Стінг демонструє за допомогою використання мелізмів наприкінці музичних фраз. Щільність звучання досягається товстим змиканням голосових складок. Для створення динамічного малюнку співак від товстого змикання голосових складок наприкінці деяких фраз поступово переходить на субтон (жорстке змикання або розщеплення звуку на повітряний потік та чистий звук). Цікавим є те, що Стінг в композиції «Desert Rose» не використовує вібрато наприкінці фраз, звук прямий, рівний.

Наступною не менш успішною та цікавою композицією Стінга є «*Mad About You*» (укр. «Без розуму від тебе»), випущена в березні 1991 року як другий сингл третього студійного альбому під назвою «The Soul Cages». Тематика композиції заснована на історії царя Давида з книги Самуїла.

В даній композиції «Mad About You» Стінг розпочинає співати з субтону, який переважає протягом всього виконання. Переважає жорстке змикання голосових складок або тонке. В звучанні стає відчутний більш високий ступінь назалізації, переважно на високих нотах, щоб надати голосу дзвінкості та яскравості. Такі переходи також вдало підкреслюють динаміку композиції. На широких голосних звуках Стінг використовує притаманний йому широкий, щільний, відкритий грудний звук. Назвати белтингом його важко, оскільки в даному випадку звук не сягає потрібної теситури.

Однією з найвідоміших та найуспішніших поп-композицій британського співака Стінга визнається «*Shape Of My Heart*» (укр. «Форма мого серця») з альбому «Ten Summoner's Tales». Також, пісня була включена до міні-альбому «Demolition Man» (1993) та в концертний альбом «Live in Berlin» (2010). Французький режисер Люк Бессон використав «Shape Of My Heart» в своїй кінострічці «Леон». Авторами пісні стали Стінг та британсько-аргентинський гітарист Домінік Міллер, який зіграв на іспанській акустичній гітарі. Для виконання партії на губній гармоніці був запрошений американський джазмен Ларрі Адлер.

За спогадами Стінга, Д. Міллер показав йому надзвичайної краси гітарний риф, який залишив приємні враження, що спонукало Стінга відправитися на прогулянку берегом ріки та лісом, в сподіваннях придумати ідею для віршів. Коли виконавець повернувся з прогулянки до студії звукозапису, текст та структура нової композиції вже були ним майже складені.

Зміст пісні «Shape Of My Heart» про карткового гравця, який грає не заради виграшу, не потребує визнання або грошей, який захоплений розгадкою закономірності успіху, намагається знайти логіку в картковій грі.

Д. Міллер згадував, що гітарний риф виник з тренувальної вправи, зосередженої навколо секстакордів, близьких стилістиці музики Ф. Шопена. Музикант вирішив уникнути третього ступеня акорду і мав намір зробити послідовність акордів схожою на твори Джона Маклафліна. Коли Стінг звернувся до нього з проханням розвинути риф у повноцінну пісню, Д. Міллер наполягав, що це лише вправа для тренування, проте Стінг незважаючи на це повернувся з текстом для подальшого інструментального супроводу композиції.

Виконання «Shape Of My Heart» Стінгом є доволі стриманим, баладним: тонке змикання голосових складок або субтон, низький ступінь назалізації звуку, об'ємний грудний звук, використання придишу, що надає композиції чуттєвості та ліричності. Динамічний малюнок не характеризується різкими переходами від гучного до тихого та навпаки, а є доволі рівним з незначними відтінками та підкресленнями окремих моментів музичної фрази. Вібрато відсутнє, проте ефект вібрато створюється за допомогою губної гармоніки.

Композиція «There Is No Rose Of Such Virtue» є доволі специфічною у своєму звучанні в рамках концепцій популярної музичної культури. Так, Стінг демонструє камерне, академічне звучання з високим положенням м'якого піднебіння та низьким положенням кореня язика, що дозволяє зробити звук об'ємним. Динаміка гучності незмінна протягом композиції. Тверде змикання голосових складок змінюється тонким та жорстким (субтон або фальцет), що і створює динаміку у співі, робить його цікавим та різноманітним. Сам звук

Стінга в цій композиції нагадує відтворення звучання духового інструменту з його глибиною та насиченістю барвами, що безперечно підкреслює тембр голосу виконавця. Використання мелізмів є мінімальним, вібрато відсутнє.

Висновки до Розділу 3

1. Активна громадянська позиція Гордона Самнера (Стінга) в повній мірі відображується в його творчості. Кожна композиція, написана співаком, несе в собі велику місію донести слухачу важливість проблематики соціального, політичного або особистого характеру. Ті події, які розгортаються в піснях Стінга, є певною формою збереження історично значущих подій, пам'яттю, яка здатна передати наступним поколінням переживання виконавця, якому довелося прожити ці події або ж побачити їх на власні очі. Саме в цьому полягає цінність творчого доробку співака.

2. «Індивідуальний стиль музиканта-виконавця – це система виразових засобів, що відповідає специфічності його світогляду» [2, с. 9]. Виразовими засобами, які відображають індивідуальний виконавський стиль Стінга та відповідають специфічності його світогляду є темброві вокальні прийоми, такі як субтон, фальцет, приди́х. Однією з особливостей виконавського стилю Стінга є грудний звук, який досягається особливим розташуванням голосових структур таким чином, щоб звук резонував в твердому піднебінні та грудній порожнині. Така схильність до звуковидобування створює ефект «оксамитовості» голосу, підкреслює його глибину та чуттєвість, відкриває всі барви звучання.

3. Головним способом досягнути кожну деталь виконавського стилю Стінга є здійснення виконавського аналізу його поп-композицій. Найяскравішими зразками, які підкреслюють індивідуальність співака є такі пісні як «Desert Rose», «Mad About You», «There Is No Rose Of Such Virtue», «Shape Of My Heart».

ВИСНОВКИ

Британський музикант-мультиінструменталіст, співак, композитор Гордон Самнер (Стінг) здійснив великий вплив на становлення та розвиток музичної культури Великої Британії кінця XX — початку XXI століття та продовжує поповнювати скарбничку своїх творчих досягнень. Унікальність виконавського стилю Стінга відображується як в його співочій творчості, так і в іпостасі композитора. Пошуки ідеального та незвичного звучання призводять до створення цікавих та водночас неординарних творчих робіт, які стають взірцями та класикою рок та поп музики.

Основні результати та висновки проведеного дослідження.

У процесі дослідження було вирішено такі основні *завдання*:

- проаналізовано музичну культуру Великої Британії кінця XX — початку XXI століття;
- окреслено головні особливості рок музики Великої Британії кінця XX — початку XXI століття;
- охарактеризовано популярну музику Великої Британії кінця XX — початку XXI століття;
- встановлено основні етапи становлення творчої постаті Стінга;
- визначено вплив творчої особистості Стінга на розвиток рок та поп музики Великої Британії кінця XX — початку XXI століття;
- визначено тематичне спрямування творчості Стінга в соціальному аспекті;
- окреслено основні риси індивідуального виконавського стилю Стінга;
- здійснено виконавський аналіз поп-композицій Стінга («Desert Rose», «Mad About You», «There Is No Rose Of Such Virtue», «Shape Of My Heart»): вокальні техніки та прийоми.

Таким чином, основні завдання науково-дослідної роботи є виконаними, а мета — визначити вплив Гордона Самнера (Стінга) на становлення та розвиток

рок та поп музики Великої Британії кінця XX — початку XXI століття – є досягнутою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Денищик А. Особливості становлення та розвитку Гордона Самнера (Стінг) як оригінального виконавця. Матеріали міжнародної науково-теоретичної конференції молодих учених: «Культура та інформаційне суспільство XXI століття». ХДАК. Харків, 2024. ч. 1. С. 261-262.
2. Катрич О. Т. Індивідуальний стиль музиканта-виконавця (теоретичний та естетичний аспекти): автореф. дис. канд. мистецтвознавства. Київ,. 2000. 15 с.
3. Котубей О. Стінг заспівав «для хоробрих українців, які борються проти жорстокої тиранії». Суспільне. Новини. 2022. URL :
4. Рок музика. Вікіпедія URL : <https://suspilne.media/culture/214510-sting-zaspivav-dla-horobrih-ukrainciv-aki-borutsa-proti-zorstokoi-tiranii-video/>
https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%BE%D0%BA-%D0%BC%D1%83%D0%B7%D0%B8%D0%BA%D0%B0#%D0%A0%D0%BE%D0%BA-%D0%BC%D1%83%D0%B7%D0%B8%D0%BA%D0%B0_1970-%D1%85_%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%96%D0%B2
5. Смородська М. М. Стиль соул в естрадно-джазовому вокальному мистецтві другої половини XX століття. Дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства. Спец. 17.00.03 "Музичне мистецтво". Мін-во освіти і науки України. Сумський пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. Суми, 2020. 237 с.
6. Стінг. Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%82%D1%96%D0%BD%D0%B3>
7. Хмелюк М. О. Індивідуальний виконавський стиль у мистецтвознавчій та психолого-педагогічній літературі: теоретичний аспект. Теорія і методика професійної освіти. Інноваційна педагогіка. Вип. 14. Т. 1. 2019. С. 163-166.

8. Elizabeth Periale. Sting Turns 60 – How Did that Happen? 2011. URL : <https://web.archive.org/web/20120618112208/http://omg.yahoo.com/news/sting-turns-60-did-happen-212500405.html>
9. Luscombe Belinda. 10 questions for Sting. Time. 2011. URL : <https://time.com/time/magazine/article/0,9171,2099139,00.html>